

«Volem explicar per què Picasso es va enamorar d'Horta»

Entrevista

Elies Gastón és el president del Centre Picasso d'Horta de Sant Joan, que treballa per conèixer millor i transmetre els grans llaços plàstics i sentimentals entre l'artista internacional i el poble terraltí

ANTON MONNER
HORTA DE SANT JOAN

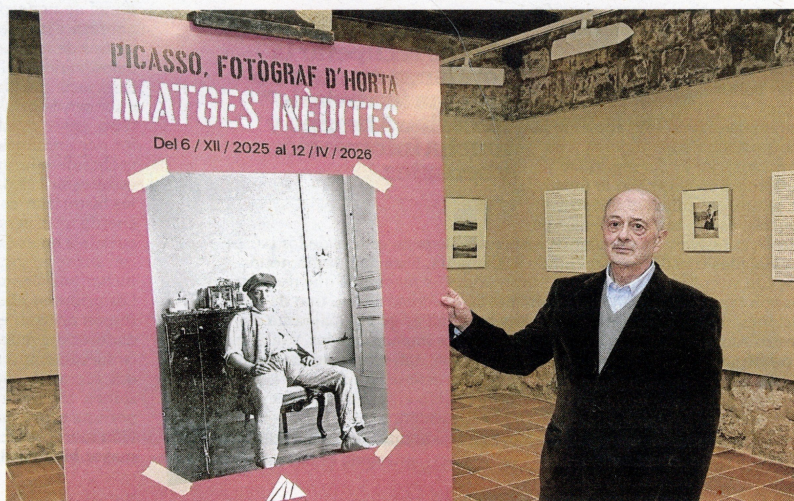
Elies Gastón és el president del Centre Picasso d'Orta (Horta de Sant Joan). És enginyer industrial i llicenciat en història. Va ser professor i director de l'Escola Els Arcs de Barcelona i la seva mare pertanyia a la simbòlica casa Membrado, palauet familiar renaixentista, residència entre els segles XV i XIX dels comanadors hospitalers d'Orta. Picasso freqüentava aquest immoble, visitant el seu oncle, i el saludava, «A sus órdenes, mi capitán» perquè se'l distingia per un voluminós bigoti militar, rampi de dues pues.

Quan es va crear el Centre Picasso i quina va ser la seva aportació personal?

El 1977 diverses personalitats del món de la cultura s'ofrien a presentar el Congrés de Cultura Catalana arreu dels Països Catalans. Vaig contactar amb Josep Palau i Fabre, picassà il·lustre, per a fer la presentació a Horta. Després de la presentació, Palau ens va proposar: «Per què no recollim tota la seva obra feta a Horta en reproduccions facsimil el més fidel als originals? Jo us ajudaré». Viure a Barcelona em permetia contactar amb Palau i fer de pont amb l'Associació Amics d'Horta. Després d'uns anys d'indiferències, l'any 1992 l'Ajuntament va cedir l'Antic Hospital per al Centre Picasso. El primer president del Centre va ser Joaquim Ferràs. Ell formava part de la delegació que visità Picasso a Notre Dame de Vie el 1969. Des de 1998 en soc president, però la direcció la portem de forma coral un grupet d'entusiastes picassians d'Horta.

Quina vinculació va tenir Picasso a Orta amb el seu amic el pintor Manuel Pallarès i amb casa Membrado, la llar pairal de la seva mare?

La família Picasso es va traslladar a Barcelona l'any 1895, procedents de la Corunya, quan el pare va aconseguir una plaça de professor de dibuix a l'Escola de Llotja. Picasso, amb 14 anys, es va

Elies Gastón fotografiat al Centre Picasso d'Horta de Sant Joan. FOTO: JOAN REVILLAS

apuntar a l'escola compartint pupitre amb Manuel Pallarès, natural d'Horta i cinc anys més gran. Es van convertir en amics inseparables, amiatat que perdurà fins a la mort del pintor malagueny; Pallarès moriria un any després. Quan Picasso tornà a Horta, deu anys després de la primera estada, no era un desconegut. Necessitava un taller, i Tobies Membrado, el forner del poble, li oferí un traster on s'instal·là iniciant-se en el cubisme i en la fotografia, creant una extraordinària col·lecció del poble. Picasso mostrava les seves obres a Tobies Membrado i el seu germà Joaquim, a qui Picasso li deia «mi capitán». Tobies, el forner el poble, escèptic observant les pintures, li digué: «mira Pablo, pintant així no et guanyaràs la vida, però de pa no te'n faltarà».

Picasso va deixar una fortíssima empremta a Orta. Com va ser la seva vida d'home extravagant, com se'l qualificava a la població?

El meu avi em deia que a Picasso se'l considerava un home una mica extrovertit però simpàtic que jugava al dòmino i feien tertúlia

al cafè de Vives. Potser se'l veia més com a fotògraf que com a pintor. Integrat al poble, fins i tot va reparar la pianola amb la qual ballaven els joves.

Quina relació tenia amb la fotografia, que és l'exposició que s'ha inaugurat al centre?

L'aparició de la fotografia a finals del segle XIX va ser fonamental en l'evolució de la pintura. Pintar un paisatge o fer un retrat realista no tenia sentit perquè ho feia la fotografia. Els pintors quedaven alliberats per interpretar i experimentar noves formes per representar la realitat. Picasso s'entusiasma amb aquesta nova eina i va ser a Horta on la utilitzà amb més intensitat. Un reportatge de 39 fotografies, encara que és possible que n'hi hagi més, són una mostra de l'interès que Picasso quedà entusiasmat dels reportatges fotogràfics d'Horta. Aquesta eufòria li va fer dir en tornar a París: «He descobert la fotografia. Ja em puc morir. No tinc res més a aprendre».

Aquestes fotografies són inèdites?

Les 39 fotografies que exposem ens han arribat en dues tongades, totes són propietat del Museu Picasso de París. Les primeres 20 fotos es coneixien perquè pertanyien als arxius del mateix Picasso. Són paisatges que després representaria en pintures cubistes. Posteriorment, el Museu Picasso de París va comprar els arxius de la Dora Maar. Sorprenentment en aquests arxius hi havia 19 fotos realitzades per Picasso a Horta, el 1909. Aquestes són fotos de famílies d'Horta i en tres apareix Picasso, una envoltat de gent, i una altra assegut relaxat a l'Hostal del Trompet. Es coneixen poques fotos de Picasso jove. A Catalunya només dues a Barcelona i quatre a Horta.

Veiem a les fotografies a Femande Olivier, l'artista parella de Picasso i que amb ell va viure una via de bohèmia a París, i la trobem amb gent d'Orta.

Quan Picasso arriba a Horta amb la seva companya Femande Olivier és segur que cridà l'atenció la presència de la bella model parisenca. Ser estrangera i la seva forma de vestir, molt diferent al ves-

tuari del poble, causà sensació. Malgrat tot, va ser estimada per la gent, i ho explica en la correspondència amb Alice Toklas i Gertrude Stein, la marxant de Picasso a París. En una de les cartes diu: «és sorprenent; soc més simpàtica amb la gent d'aquí que amb la de París».

Quines activitats tenen previstes emprendre per engrandir el Museu Picasso?

El Centre Picasso és un centre d'estudis que treballem per conèixer millor i transmetre els grans llaços plàstics i sentimentals entre Picasso i el poble. Continuem cercant obres que el pintor realitzà a Horta no localitzades. Hem fet dues exposicions amb obres originals del pintor malagueny, el 1998 i el 2009, ens agradaria fer-ne més. En tenim alguna de pensada, però els recursos econòmics no ho permeten. Ens agradaria exposar temporalment a Horta obres cubistes emblemàtiques com «La fàbrica» o «La bassa», que de moment, només és un somni.

Reben ajudes de les institucions culturals?

Patim la indiferència de la Generalitat. No disposar d'obra original no permet entrar a la xarxa de museus i les subvencions. No se'n té en compte el valor, no material, de la relació d'un geni universal amb un poblet de Catalunya, l'únic indret del qual Picasso va dir: «Tot el que sé ho he après a Horta». Sobrevivim amb les aportacions dels visitants i les aportacions personals. Ens consta que l'Ajuntament està en converses satisfactòries amb la Diputació.

Per a Orta, població turística de primer ordre, quina repercussió té el Museu Picasso?

El nostre objectiu és cultural. Volem explicar per què Picasso es va enamorar d'Horta. L'atractiu turístic és un valor afegit. Les vuit mil persones que ens visiten cada any se sorprenden en veure la importància que va tenir Horta en la vida personal i artística de Picasso i no entenen que a Horta no existeixi un museu amb obres originals.